

SPIRITUAL INCLINATIONS IN POST-PANDEMIC TRAVEL

Snigdha Kainthola^a , Marco Robledo^b , Nimit R. Chowdhary^c

^a Jamia Millia Islamia University in Delhi, Department of Tourism and Hospitality Management, <https://orcid.org/0000-0002-0472-532X>, e-mail: snigdha.kain@gmail.com

^b University of the Balearics, Department of Business Economics, <https://orcid.org/0000-0001-9900-9440>, e-mail: marco.robledo@uib.es

^c Jamia Millia Islamia University in Delhi, Department of Tourism and Hospitality Management, <https://orcid.org/0000-0002-7335-2379>, e-mail: nchowdhary@jmi.ac.in

How to cite (APA style): Kainthola, S., Robledo, M., Chowdhary N.R. (2022). Spiritual inclinations in post-pandemic travel. *Turyzm/Tourism*, 32 (1), 219–224. <https://doi.org/10.18778/0867-5856.32.1.10>

ABSTRACT

The detrimental impact of the COVID-19 on the world has ensued unrest amongst people. The reverberations of the life-threatening virus are conspicuous in all realms of life culminating in physical and psychological disturbance. The fear of loss of life, threatened livelihood and enforced seclusion has resulted in psychological morbidities. The existing literature demonstrates the positive effects of spirituality and religion in the life of someone mentally ailing as an efficient way of coping with problems. Spirituality is believed to provide positive emotions such as hope, courage and perspective to individuals. The current article based on a review of the literature highlights the burgeoning of post-pandemic spiritually-inclined travel to restore the balance of life. It adds to current knowledge on the effect of the pandemic on the human psyche and the mitigating effects of spirituality. The results also allow better marketing, management, and design techniques for the spiritual tourism product by providing knowledge on tourist behaviour post-pandemic. The conclusions from the review aim to evoke governments to accord more attention towards the mental health of individuals and advance programmes to help the distressed.

KEYWORDS

COVID-19, spirituality, spiritual tourism, psychological morbidities, coping

ARTICLE INFORMATION DETAILS

Received:
29 November 2021
Accepted:
24 May 2022
Published:
17 October 2022

1. INTRODUCTION

The new coronavirus has brought the world to a standstill (Ntounis et al., 2022). The strong effect of globalisation and the ease of travel has exponentially facilitated the spread of the deadly disease. Due to the lack of a known cure, a myriad of nonpharmaceutical interventions (NPI) (Hall, Scott, Gössling, 2020) are employed worldwide to seal boundaries and impose immobility between countries (Niewiadomski, 2020). These measures such as social distancing, restrictions on international movement and lockdowns (Assaf, Kock, Tsionas, 2022) have brought modern civilisation

into unknown territory. The consequences of the pandemic have affected the socio-economic structure, collapsed large sectors and disrupted lives worldwide. The emotional and hedonistic motives of people that influence their consumption patterns (Addo et al., 2020) are bound to witness alteration due resulting in changed behaviour and consumption choices. It is essential to study such changes to successfully provide for demand.

The tourism and hospitality sector has been one of the worst-hit during the pandemic. Despite its widely recognised detrimental effect on the mental health of individuals, the current focus of academics misses the pivotal impact of the catastrophe on mental and

emotional health. Even before the pandemic, many faced stress and anxiety due to cut-throat competition and the fast-pace of life. The life-threatening outbreak of COVID-19, and the resultant lockdown that socially isolated people, while inflicting severe damage to the economy worldwide, has increased already existing stress levels. Before the pandemic, there was a surge in the number of tourists opting to travel for wellness and spirituality (Sharpley, 2016), and with the outbreak it is safe to assume that the benefits of spirituality in mitigating imbalances in emotional and mental stability will gain even more impetus.

Previous studies have effectively laid the groundwork that acknowledges the detrimental impact of the pandemic on mental and emotional conditions (e.g. Mak et al., 2009; Maunder, 2009; Tomes, 2010). The current article attempts to respond to the hypothesis through a review of the literature of whether there will be an increase in spiritual travel post-COVID-19 to help attenuate the negative impact of the pandemic on the human psyche. A positive connection between the overall wellbeing of individuals and spiritual tourism is shown.

2. COVID-19 AND MENTAL HEALTH

The long history of research on the impact of the pandemic reflects the seriousness of the psychological morbidities produced during the process (Maunder, 2009; Wang et al., 2020). The consequences of the deadly virus have crippled the world economy, threatened the livelihood of millions, and have led to social unrest. Apart from fear for life and losing loved ones, stress is multiplied with uncertainty and fear for job security. Such a situation adds to the further deterioration of the mental health of an already suffering human being, resulting in psychological tensions (Mak et al., 2009) such as depression, mood disorders, insomnia and in extreme cases psychotic disorders (Xiang et al., 2020). Still however there is a dearth of literature on detailed studies of the psychological impact created by the pandemic (Shuja et al., 2020).

COVID-19 patients are subjected to social stigma and isolation that culminates in post-traumatic syndrome (PTSD), clinical anxiety, erratic sleep patterns and, in some cases, suicidal tendencies (Bo et al., 2020; Kasapoğlu, 2022). Such a scenario makes it difficult for them to respond to treatment. The World Health Organisation has directed several messages to spread awareness and sensitise people of the importance of maintaining mental health during the outbreak (WHO, 2020). The urgent need to focus on the education of the public towards psychological wellbeing in trying times is essential.

3. SPIRITUALITY AND WELLBEING

A concept of spirituality has often been understood in the past as a subset of religion (Benjamin, Looby, 1998; Moal-Ulvoas, 2016). However, the modern definition believes that spirituality transcends religious conventions (Wong-McDonald, Gorsuch, 2004) and is more individualistic, interior, and an affective dimension of faith (Singleton, Mason, Webber, 2004), as compared to religion which is more formalised and collective (Moal-Ulvoas, 2016). Spirituality is characterised by a continuous search for the meaning of life (Willson, McIntosh, Zahra, 2013), interconnectedness (Eckersley, 2002), and pursuit of identity (Norman, 2012). The modern practitioners of spirituality are attracted to it for the advantages in giving peace, allowing a journey towards meaning, and a way to provide life-changing experiences (Kainthola et al., 2021).

The common viewpoint of the benefits of religion, faith and spirituality in bestowing support to people suffering through trauma and stress has been established in the past through research (Boswell, Kahana, Dilworth-Anderson, 2006; Perry, Davis-Maye, Onolemhemen, 2007; Weaver et al., 2003). Travelling is strongly believed to transform an individual's lifestyle (Little, Schmidt, 2006) and spiritual encounters particularly confer life-altering changes (Banerjee, 2015). Even before the pandemic, there was a surge in spiritual travel (Sharpley, 2016) and with the outbreak, the desire to gain perspective, find peace, seek hope and look for meaning has increased (Bhalla, Chowdhary, Ranjan, 2021). The emotion of distress also evokes the engagement of spiritual coping mechanisms, especially in times of disaster (Margetić et al., 2022). After the frightful days of the pandemic, the general atmosphere is to escape the stress and anxiety and looks to tourism for spiritual betterment or for religious reasons since it is renowned for producing positive constructive emotions.

The review of literature demonstrates that the ministration of spirituality and religion produces psychological benefits (e.g. Calicchia, Graham, 2006; Delgado, 2007; Simoni, Ortiz, 2003) that confer thriving individuals with hope, purpose in life, a perspective on situations while helping find motivation. Results show that traumatic situations encourage individuals to become more spiritual and religious than before in gratitude, and to find courage and meaning from tough circumstances (Shaw, Joseph, Linley, 2005). Past research speaks of the role of spirituality in affectively aiding a person suffering from mental disorders (McClintock et al., 2019), its efficiency in easing out stress (Boswell, Kahana, Dilworth-Anderson, 2006; Carozzi et al., 2010; Philip et al., 2019), while reducing pressure and fighting depression (Daniel, 2015; Delgado, 2007; Perry, Davis-Maye, Onolemhemen, 2007; Simoni, Ortiz, 2003; Weaver, Koenig, Ochberg, 1996).

4. CONCLUSION AND IMPLICATIONS

It can be inferred that after the pandemic, people will move towards spiritual and religious tourism more than any other as it is parallel to their belief. The feeling of gratitude for surviving the catastrophe, to escape the monotony of life, find a change in landscape and, in the pursuit of happiness, tourists will travel for spirituality and faith. The review of literature provides evidence of the benign effects of spirituality and faith in helping towards the mental and psychological wellbeing of an individual (Fisher, Francis, Johnson, 2000; Nicolaidis, Grobler, 2017; Philip et al., 2019; Weaver et al., 2003). Also, spirituality and knowledge combined, work as a deterrent to the spread of diseases collaborating with religious and spiritual

values to guard against unsolicited connections and coherently reducing the risk of contamination (Rohman et al., 2019).

This research note is a foundation for further in-depth work on the role of spiritual tourism in positively affecting the coping mechanism. It also contributes to the impact of the pandemic on human psychology. Further, it makes an educated prediction on a surge in spiritual travel post-pandemic. Research on the behaviour of tourists, their choices and motivations, provides insights into the supply side of the sector which can better provide for the needs of consumers. The practical implications are for governments to more rapidly and more effectively address the struggling public through programmes aiming to support ailing individuals and advance guidelines for enlarged mental health.

INKLINACJE DUCHOWE W TURYSTYCE POPANDEMICZNEJ

Snigdha Kainthola^a , Marco Robledo^b , Nimit R. Chowdhary^c

^a Uniwersytet Jamia Millia Islamia w Dehli, Wydział Turystyki i Hotelarstwa, <https://orcid.org/0000-0002-0472-532X>, e-mail: snigdha.kain@gmail.com

^b Uniwersytet Balearów, Wydział Ekonomiki Przedsiębiorstw, <https://orcid.org/0000-0001-9900-9440>, e-mail: marco.robledo@uib.es

^c Uniwersytet Jamia Millia Islamia w Dehli, Wydział Turystyki i Hotelarstwa, <https://orcid.org/0000-0002-7335-2379>, e-mail: nchowdhary@jmi.ac.in

Sposób cytowania (styl APA): Kainthola, S., Robledo, M., Chowdhary, N.R. (2022). Spiritual inclinations in post-pandemic travel. *Turyzm/Tourism*, 32 (1), 219–224. <https://doi.org/10.18778/0867-5856.32.1.10>

ABSTRAKT

Szkodliwy wpływ COVID-19 na świat wywołał wśród ludzi niepokój. Skutki wybuchu pandemii choroby spowodowanej zabójczym wirusem są widoczne we wszystkich sferach życia, a zwłaszcza w nadszarpniętym zdrowiu ludzi – fizycznym oraz psychicznym. Strach przed śmiercią, przed utratą środków utrzymania, jak również przymusowa izolacja doprowadziły do wystąpienia licznych powikłań natury psychicznej. Dostępne publikacje wskazują na wartościowy wpływ duchowości i religii (jako skutecznych sposobów na radzenie sobie z problemami) na życie osób niedomagających psychicznie. Wierzy się, że duchowość zapewnia ludziom pozytywne uczucia, w tym nadzieję i odwagę, a także dystans emocjonalny. Na podstawie przeglądu dostępnej literatury przedmiotu w niniejszym artykule został omówiony temat podróży duchowych rozwijających się po epidemiach, mających na celu przywrócenie życiowej równowagi. Opracowanie stanowi wkład w poszerzenie obecnej wiedzy odnośnie do wpływu pandemii na ludzką psychikę oraz uspokajającego oddziaływania duchowości. Wyniki analizy mogą pomóc w lepszym marketingu, zarządzaniu oraz opracowaniu metod projektowania produktu turystyki duchowej dzięki udostępnieniu wiedzy dotyczącej przypuszczalnych zachowań turystów po zakończeniu pandemii. Wnioski wyciągnięte z przeglądu literatury mają na celu skłonić rządy do zwrócenia większej uwagi na zdrowie psychiczne obywateli oraz do przygotowania programów pomocowych dla osób, którym doskwiera ból natury psychicznej.

SŁOWA KLUCZOWE

COVID-19, duchowość, turystyka duchowa, zaburzenia psychiczne, radzenie sobie z problemami

INFORMACJE O ARTYKULE

Przyjęto:
29 listopada 2021 r.
Zaakceptowano:
24 maja 2022 r.
Opublikowano:
17 października 2022 r.

1. WSTĘP

Nowy szczep koronawirusa spowodował ogólnoswiatowy zastój (Ntounis i in., 2022). Globalizacja oraz łatwość podróżowania w znacznym stopniu umożliwiły rozprzestrzenianie się śmiertelnej choroby. Z powodu braku lekarstwa, aby uszczelnić granice oraz zamknąć ruch pomiędzy krajami (Niewiadomski, 2020), na całym świecie zastosowano wiele nefarmaceutycznych interwencji (ang. *nonpharmaceutical interventions* – NPI) (Hall, Scott, Gössling, 2020). Owe działania, w tym nakaz dystansu społecznego, restrykcje dotyczące podróży międzynarodowych oraz lockdowny (Assaf, Kock, Tsionas, 2022), wprowadziły współczesną cywilizację na nieznaną teren. Konsekwencje pandemii wpłynęły na strukturę społeczno-gospodarczą, spowodowały załamanie się wielu obszarów gospodarki, a także zakłóciły życie osób na całym świecie. Emocjonalne i hedonistyczne motywy, które warunkują wzorce konsumpcji (Addo i in., 2020), z pewnością ulegną przekształceniu i spowodują tym samym zmianę w zachowaniu i wyborach konsumentów. Zbadanie zachodzącego procesu jest kluczowe, by skutecznie zareagować na kształtujący się popyt.

Sektor turystyczno-hotelarski jest jednym z tych, które pandemia dotknęła najbardziej. Pomimo powszechnie uznanego, szkodliwego wpływu tego kataklizmu na ludzką psychikę skutki pandemii istotne dla zdrowia psychicznego oraz emocjonalnego pozostają obecnie poza kręgiem zainteresowań badaczy. Jeszcze przed pandemią wiele osób borykało się ze stresem oraz lękiem wywołanym bezwzględnością konkurencją oraz szybkim tempem życia. Zagrożający wielu istnieniom ludzkim wybuch epidemii COVID-19, jak również wprowadzony lockdown, który spowodował społeczną izolację oraz poważne szkody w ogólnoswiatowej gospodarce, podniosły i tak już wysoki poziom stresu. Już wcześniej zaobserwowano wzrost liczby turystów zainteresowanych podróżami nakierowanymi na utrzymanie dobrej kondycji psychofizycznej oraz rozwój duchowości (Sharpley, 2016), można więc założyć, że korzyści płynące z duchowości w zakresie łagodzenia skutków braku równowagi emocjonalnej i psychicznej będą odczuwalne z jeszcze większą siłą.

Opierając się na wcześniejszych studiach, można spróbować potwierdzić hipotezę o szkodliwym wpływie pandemii na stan psychiczny oraz emocjonalny (np. Mak i in., 2009; Maunder, 2009; Tomes, 2010). Niniejszy artykuł ma na celu zweryfikowanie tej hipotezy na podstawie przeglądu literatury przedmiotu oraz odpowiedzi na pytanie, czy w popandemicznej rzeczywistości nastąpi wzrost popularności turystyki duchowej, mającej złagodzić negatywne skutki pandemii dla ludzkiej psychiki. Wyniki analizy pokazują związek pomiędzy turystyką duchową a dobrostanem psychofizycznym jednostek.

2. COVID-19 A ZDROWIE PSYCHICZNE

Wyniki wieloletnich badań nad skutkami różnych epidemii pokazują znaczenie chorób psychicznych nabytych w tym czasie (Maunder, 2009; Wang i in., 2020). Konsekwencje rozprzestrzeniania się śmiertelnego wirusa doprowadziły do osłabienia światowej gospodarki, co zagroziło źródłom utrzymania milionów ludzi i przyczyniło się do wybuchu niepokojów społecznych. Stres jest potęgowany nie tylko przez strach o życie własne i bliskich, ale także przez lęk o pewność i bezpieczeństwo zatrudnienia. Taka sytuacja wpływa na dalsze pogorszenie zdrowia psychicznego cierpiącej jednostki, skutkując psychicznym napięciem (Mak i in., 2009), w tym depresją, zaburzeniami nastroju, bezsennością, a w skrajnych przypadkach nawet zaburzeniami psychotycznymi (Xiang i in., 2020). Wciąż jednak brakuje szczegółowych opracowań dotyczących wpływu pandemii na psychikę (Shuja i in., 2020).

Pacjenci chorujący na COVID-19 padają ofiarą społecznej stygmatyzacji i izolacji, które mogą doprowadzić do rozwinięcia się zespołu stresu pourazowego (PTSD), lęku klinicznego, nieregularnych wzorców snu, a niekiedy także do skłonności samobójczych (Bo i in., 2020; Kasapoğlu, 2022). Taki scenariusz sprawia, że osoby te słabo reagują na leczenie. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) wydała kilka komunikatów mających na celu rozbudzenie świadomości oraz uwrażliwienie ludzi na to, jak ważne jest podczas pandemii zachowanie zdrowia psychicznego w dobrej kondycji (WHO, 2020). Potrzeba skupienia się na edukowaniu społeczeństwa na temat dobrostanu psychicznego w trudnych czasach jest sprawą kluczową.

3. DUCHOWOŚĆ A DOBROSTAN PSYCHOFIZYCZNY

Dawniej pojęcie duchowości było często rozumiane przez pryzmat religii (Benjamin, Looby, 1998; Moal-Ulvoas, 2016). Z kolei współczesna definicja przedstawia to zjawisko jako wykraczające poza sferę religijności (Wong-McDonald, Gorsuch, 2004) – jako bardziej indywidualny, wewnętrzny i emocjonalny wymiar wiary (Singleton, Mason, Webber, 2004) w porównaniu do religii, która jest bardziej sformalizowana i zbiorowa (Moal-Ulvoas, 2016). Duchowość cechują: nieustające poszukiwanie sensu życia (Willson, McIntosh, Zahra, 2013), wzajemne powiązania (Eckersley, 2002) oraz dążenie do odnalezienia tożsamości (Norman, 2012). Dla współczesnego człowieka praktyki duchowe są atrakcyjne ze względu na korzyści, jakie dają: niesienie ukojenia, umożliwienie odbycia podróży w celu poznania sensu istnienia, a także zapewnienie doświadczeń zmieniających życie (Kainthola i in., 2021).

Wspólne stanowisko naukowców odnośnie do pożytków płynących z religii, wiary i duchowości w zakresie wsparcia ludzi borykających się z traumą i stresem zostało ustalone na podstawie przeprowadzonych w przeszłości badań (Boswell, Kahana, Dilworth-Anderson, 2006; Perry, Davis-Maye, Onolemhemen, 2007; Weaver i in., 2003). Istnieje silne przekonanie, że podróże mogą wpłynąć na styl życia (Little, Schmidt, 2006), do zmiany całego życia zaś w sposób szczególny przyczyniają się doświadczenia natury duchowej (Banerjee, 2015). Jeszcze przed pandemią odnotowano wzrost popularności podróży duchowych (Sharpley, 2016), po jej wybuchu natomiast większego znaczenia nabrała chęć zyskania nowej perspektywy, odnalezienia spokoju, nadziei i sensu życia (Bhalla, Chowdhary, Ranjan, 2021). Poczucie zagrożenia powoduje włączenie duchowych mechanizmów radzenia sobie z tymi emocjami, zwłaszcza w czasach kataklizmu (Margetić i in., 2022). Przerazające dni pandemii spowodowały, że na całym świecie panuje atmosfera przepełniona chęcią ucieczki od stresu i lęku, a ludzie zwracają się ku turystyce z powodów religijnych bądź też w poszukiwaniu duchowej odnowy, ponieważ podróżowanie zwykle wywołuje pozytywne, konstruktywne emocje.

Jak można zauważyć na podstawie przeglądu literatury, posługa duchowa i religijna niesie za sobą korzyści natury psychologicznej (np. Calicchia, Graham, 2006; Delgado, 2007; Simoni, Ortiz, 2003), które dobrze funkcjonującym jednostkom dają nadzieję i życiowy cel, a zarazem umożliwiają właściwy ogląd sytuacji oraz pomagają znaleźć motywację. Wyniki przeprowadzonej analizy pokazują, że sytuacje traumatyzujące stanowią bodziec zachęcający poszczególne osoby do wyrażenia swojej wdzięczności poprzez większą duchowość i religijność, do wykrzesania z siebie odwagi oraz odszukania sensu życia w trudnych okolicznościach (Shaw, Joseph, Linley, 2005). W dotychczasowych badaniach podkreślano rolę duchowości w emocjonalnym wsparciu osób cierpiących na zaburzenia psychiczne (McClintock i in., 2019), jej skuteczność w łagodzeniu stresu (Boswell, Kahana, Dilworth-Anderson, 2006; Carlozzi i in., 2010; Philip i in., 2019), a także w zmniejszaniu napięcia oraz zwalczaniu depresji (Daniel, 2015; Delgado, 2007; Perry, Davis-Maye, Onolemhemen, 2007; Simoni, Ortiz, 2003; Weaver, Koenig, Ochberg, 1996).

4. WNIOSKI I SUGESTIE

Można wysnuć wniosek, że po pandemii ludzie zwrócą się w stronę turystyki duchowej i religijnej bardziej niż w stronę innych jej rodzajów, ponieważ to odzwierciedla ich przekonania. Uczucie wdzięczności za przetrwanie kataklizmu, możliwość ucieczki

od monotonii codziennego życia i zmiany otoczenia oraz pogoń za szczęściem sprawią, że turyści będą wyruszać w podróż w poszukiwaniu duchowości i wiary, których korzystny wpływ na powrót do dobrostanu psychicznego i emocjonalnego jednostki wykazano na podstawie przeglądu literatury przedmiotu (Fisher, Francis, Johnson, 2000; Nicolaides, Grobler, 2017; Philip i in., 2019; Weaver i in., 2003). Ponadto połączenie duchowości i wiedzy działa jako czynnik powstrzymujący szerzenie się chorób – razem z wartościami religijnymi i duchowymi chroni ludzi przed niechcianymi kontaktami, co w konsekwencji ogranicza ryzyko zarażenia (Rohman i in., 2019).

Niniejsza notatka naukowa stanowi podstawę do dalszych, bardziej dogłębnych rozważań nad rolą turystyki duchowej w kształtowaniu mechanizmów radzenia sobie z problemami oraz do badań nad wpływem pandemii na ludzką psychikę. Co więcej, stawia hipotezę o wzroście popularności turystyki duchowej w okresie popandemicznym. Badania nad zachowaniem turystów, ich wyborami oraz motywacją dają wgląd w kwestię podaży branży turystycznej, dzięki czemu możliwe jest skuteczniejsze zaspokojenie potrzeb konsumentów. Praktyczne sugestie dla rządów obejmują zalecenie szybszego i bardziej efektywnego rozwiązywania problemów społecznych dzięki wdrożeniu programów wsparcia dla cierpiących osób oraz opracowaniu wytycznych mających na celu poprawę zdrowia psychicznego.

REFERENCES/BIBLIOGRAFIA

- Addo, P.C., Jiaming, F., Kulbo, N.B., Liangqiang, L. (2020). COVID-19: Fear appeal favoring purchase behavior towards personal protective equipment. *The Service Industries Journal*, 40 (7–8), 471–490. <https://doi.org/10.1080/02642069.2020.1751823>
- Assaf, A.G., Kock, F., Tsionas, M. (2022). Tourism during and after COVID-19: An expert-informed agenda for future research. *Journal of Travel Research*, 61 (2), 454–457. <https://doi.org/10.1177/00472875211017237>
- Banerjee, M. (2015). Spiritual tourism: A tool for socio-cultural and sustainable development. *International Journal of Science and Research*, 4 (10), 1244–1249.
- Benjamin, P., Looby, J. (1998). Defining the nature of spirituality in the context of Maslow's and Rogers's theories. *Counseling and Values*, 42 (2), 92–100. <https://doi.org/10.1002/j.2161-007X.1998.tb00414.x>
- Bhalla, R., Chowdhary, N., Ranjan, A. (2021). Spiritual tourism for psychotherapeutic healing post COVID-19. *Journal of Travel and Tourism Marketing*, 38 (8), 769–781. <https://doi.org/10.1080/10548408.2021.1930630>
- Bo, H.-X., Li, W., Yang, Y., Wang, Y., Zhang, Q., Cheung, T., Xinjuan, W., Xiang, Y.-T. (2020). Posttraumatic stress symptoms and attitude toward crisis mental health services among clinically stable patients with COVID-19 in China. *Psychological Medicine*, 51 (6), 1052–1053. <https://doi.org/10.1017/S0033291720000999>
- Boswell, G.H., Kahana, E., Dilworth-Anderson, P. (2006). Spirituality and healthy lifestyle behaviors: Stress

- counter-balancing effects on the well-being of older adults. *Journal of Religion and Health*, 45, 587–602. <https://doi.org/10.1007/s10943-006-9060-7>
- Calicchia, J.A., Graham, L.B. (2006). Assessing the relationship between spirituality, life stressors, and social resources: Buffers of stress in graduate students. *North American Journal of Psychology*, 8 (2), 307–320.
- Carlozzi, B.L., Winterowd, C., Harrist, R.S., Thomason, N., Bratkovich, K., Worth, S. (2010). Spirituality, anger, and stress in early adolescents. *Journal of Religion and Health*, 49, 445–459. <https://doi.org/10.1007/s10943-009-9295-1>
- Daniel, J.L. (2015). Workplace spirituality and stress: Evidence from Mexico and US. *Management Research Review*, 38 (1), 29–43. <https://doi.org/10.1108/MRR-07-2013-0169>
- Delgado, C. (2007). Sense of coherence, spirituality, stress and quality of life in chronic illness. *Journal of Nursing Scholarship*, 39 (3), 229–234. <https://doi.org/10.1111/j.1547-5069.2007.00173.x>
- Eckersley, R. (2002). Spirituality, progress, meaning and values: Implications for leadership and management. *Journal of Spirituality, Leadership and Management*, 1, 15–28.
- Fisher, J.W., Francis, L.J., Johnson, P. (2000). Assessing spiritual health via four domains of spiritual wellbeing: The SH4DI. *Pastoral Psychology*, 49, 133–145. <https://doi.org/10.1023/A:1004609227002>
- Hall, C.M., Scott, D., Gössling, S. (2020). Pandemics, transformations and tourism: Be careful what you wish for. *Tourism Geographies*, 22 (3), 577–598. <https://doi.org/10.1080/14616688.2020.1759131>
- Kainthola, S., Chowdhary, N.R., Kaurav, R.P.S., Tiwari, P. (2021). Motivations of urban millennials for spiritual travel in India. *Tourism Recreation Research*. <https://doi.org/10.1080/02508281.2021.2008210>
- Kasapoğlu, F. (2022). The relationship among spirituality, self-efficacy, COVID-19 anxiety, and hopelessness during the COVID-19 process in Turkey: A path analysis. *Journal of Religion and Health*, 61, 767–785. <https://doi.org/10.1007/s10943-021-01472-7>
- Little, D.E., Schmidt, C. (2006). Self, wonder and God! The spiritual dimensions of travel experiences. *Tourism*, 54 (2), 107–116.
- Mak, I.W.C., Chu, C.M., Pan, P.C., Yiu, M.G.C., Chan, V.L. (2009). Long-term psychiatric morbidities among SARS survivors. *General Hospital Psychiatry*, 31 (4), 318–326. <https://doi.org/10.1016/j.genhosppsych.2009.03.001>
- Margetić, B., Peraica, T., Stojanović, K., Ivanec, D. (2022). Spirituality, personality, and emotional distress during COVID-19 pandemic in Croatia. *Journal of Religion and Health*, 61, 644–656. <https://doi.org/10.1007/s10943-021-01473-6>
- Maunder, R.G. (2009). Was SARS a mental health catastrophe? *General Hospital Psychiatry*, 31 (4), 316–317. <https://doi.org/10.1016/j.genhosppsych.2009.04.004>
- McClintock, C.H., Worhunsky, P.D., Balodis, I.M., Sinha, R., Miller, L., Potenza, M.N. (2019). How spirituality may mitigate against stress and related mental disorders: A review and preliminary neurobiological evidence. *Current Behavioral Neuroscience Reports*, 6, 253–262. <https://doi.org/10.1007/s40473-019-00195-0>
- Moal-Ulvoas, G. (2016). Spirituality and the travel motivations of older adults. *International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage*, 4 (4), 79–85. <https://doi.org/10.21427/D7BB14>
- Nicolaides, A., Grobler, A. (2017). Spirituality, wellness tourism and quality of life. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 6 (1), 1–37.
- Niewiadomski, P. (2020). COVID-19: From temporary de-globalisation to a re-discovery of tourism? *Tourism Geographies*, 22 (3), 652–656. <https://doi.org/10.1080/14616688.2020.1757749>
- Norman, A. (2012). The varieties of the spiritual tourist experience. *Literature & Aesthetics*, 22 (1), 20–37.
- Ntounis, N., Parker, C., Skinner, H., Steadman, C., Warnaby, G. (2022). Tourism and hospitality industry resilience during the COVID-19 pandemic: Evidence from England. *Current Issues in Tourism*, 25 (1), 46–59. <https://doi.org/10.1080/13683500.2021.1883556>
- Perry, T.E., Davis-Maye, D., Onolemhemen, D.N. (2007). Faith, spirituality, fatalism and hope. *Journal of HIV/AIDS & Social Services*, 6 (4), 37–58. https://doi.org/10.1300/J187v06n04_04
- Philip, S., Neuer Colburn, A.A., Underwood, L., Bayne, H. (2019). The impact of religion/spirituality on acculturative stress among international students. *Journal of College Counseling*, 22 (1), 27–40. <https://doi.org/10.1002/jocc.12112>
- Rohman, Nursalam, Sukartini, T., Abdullah, R.A. (2019). The relationship between knowledge and spirituality with the prevention behavior of infection transmission in PLWHA. *Indian Journal of Public Health Research & Development*, 10 (8), 2817–2822.
- Sharpley, R. (2016). Tourism and spirituality: An evolving relationship. *International Journal of Tourism and Spirituality*, 1 (1), 8–24. <https://doi.org/10.22133/IJTS.2016.43074>
- Shaw, A., Joseph, S., Linley, P.A. (2005). Religion, spirituality, and posttraumatic growth: A systematic review. *Mental Health, Religion and Culture*, 8 (1), 1–11. <https://doi.org/10.1080/1367467032000157981>
- Shuja, K.H., Aqeel, M., Jaffar, A., Ahmed, A. (2020). COVID-19 pandemic and impending global mental health implications. *Psychiatria Danubina*, 32 (1), 32–35. <https://doi.org/10.24869/psyd.2020.32>
- Simoni, J.M., Ortiz, M.Z. (2003). Mediation models of spirituality and depressive symptomatology among HIV-positive Puerto Rican women. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 9 (1), 3–15. <https://doi.org/10.1037/1099-9809.9.1.3>
- Singleton, A., Mason, M., Webber, R. (2004). Spirituality in adolescence and young adulthood: A method for a qualitative study. *International Journal of Children's Spirituality*, 9 (3), 247–262. <https://doi.org/10.1080/1364436042000292176>
- Tomes, N. (2010). “Destroyer and teacher”: Managing the masses during the 1918–1919 influenza pandemic. *Public Health Reports*, 125 (supl. 3), 48–62. <https://doi.org/10.1177/00333549101250s308>
- Wang, C., Pan, R., Wan, X., Tan, Y., Xu, L., McIntyre, R.S., Choo, F.N., Tran, B., Ho, C., Sharma, V.K., Ho, C. (2020). A longitudinal study on the mental health of general population during the COVID-19 epidemic in China. *Brain, Behavior, and Immunity*, 87, 40–48. <https://doi.org/10.1016/j.bbi.2020.04.028>
- Weaver, A.J., Flannelly, L.T., Garbarino, J., Figley, C.R., Flannelly, K.J. (2003). A systematic review of research on religion and spirituality in the *Journal of Traumatic Stress: 1990–1999*. *Mental Health, Religion and Culture*, 6 (3), 215–228. <https://doi.org/10.1080/1367467031000088123>
- Weaver, A.J., Koenig, H.G., Ochberg, F.M. (1996). Posttraumatic stress, mental health professionals, and the clergy: A need for collaboration, training, and research. *Journal of Traumatic Stress*, 9 (4), 847–856. <https://doi.org/10.1007/BF02104106>
- WHO (2020). *Mental health and psychosocial considerations during COVID-19 outbreak*. Retrieved from: <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/mental-health-considerations.pdf> (20.10.2021).
- Willson, G.B., McIntosh, A.J., Zahra, A.L. (2013). Tourism and spirituality: A phenomenological analysis. *Annals of Tourism Research*, 42, 150–168. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2013.01.016>
- Wong-McDonald, A., Gorsuch, R.L. (2004). A multivariate theory of God concept, religious motivation, locus of control, coping, and spiritual well-being. *Journal of Psychology and Theology*, 32 (4), 318–334. <https://doi.org/10.1177/009164710403200404>
- Xiang, Y.-T., Yang, Y., Li, W., Zhang, L., Zhang, Q., Cheung, T., Ng, C.H. (2020). Timely mental health care for the 2019 novel coronavirus outbreak is urgently needed. *The Lancet Psychiatry*, 7 (3), 228–229. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30046-8](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30046-8)